

Vale Gieren in Kroatië

Hans Dekker

Ontmoeting met gieren

In het voorjaar van 1997 brachten mijn gezin en ik enige genoeglijke dagen door in Kroatië. Wij maakten een rondreis met auto en caravan langs de Noordwest-kust van het Kroatische deel van de Adriatische zee. Via Rijeka bezochten we allereerst de ruige kusten van het eiland Krk, staken toen met de boot over naar de eilanden Cres en Losinj en vervolgden wederom met de boot onze reis in de richting van Istrië. Tijdens onze reizen besteden wij altijd veel aandacht aan natuur en landschap in de bezochte gebieden. Op Krk waren het met name de ontelbare bloeiende cyclamen met daartussen vele andere soorten zoals orchideeën die ons boeiden. Op Cres werden wij echter totaal verrast door vele tientallen Vale gieren, die we al kort na onze ontschepping ontdekten. Tijdens de reis over het eiland naar camping Baldarin, gelegen op het zuidelijkste puntje van dit langgerekte eiland, zagen wij de gieren telkens weer. Ook later, tijdens uitstapjes, kwamen we de gieren steeds tegen. Soms vlogen de dieren op slechts een meter of tien over, waardoor we ze nauwkeurig konden bekijken en onder de indruk geraakten van hun grootte. Later, kort na in Istrië aan wal te zijn gestapt, zagen we nog een eenzame Vale gier. Daarna was het gebeurd.

Het eiland Cres

Cres is een heel interessant eiland. Het bestaat voornamelijk uit een langgerekte bergrug die uit zee omhoogrijst tot ongeveer 600 meter boven zeeniveau. De rug, die meer dan 100 km lang is, is slechts in de noordelijke helft intensief met bos begroeid. De zuidelijke helft bestaat voornamelijk uit door schapen begraasde steenvlaktes met miljoenen jeneverbessen. Veel terreinen zijn door ongeveer anderhalf meter hoge muurtjes in percelen verdeeld. Dorpen zijn schaars, sommige gehuchten zijn alleen via muilezelpaden te bereiken. Alleen in de hoofdplaats Krk leven een paar duizend zielen in relatieve eenzaamheid.

Aangezien het gehele eiland uit water doorlatend kalkgesteente bestaat, zijn karstverschijnselen, zoals dolines, talrijk. Open water daarentegen is zeldzaam. Merkwaardig genoeg is er wel een groot zoetwatermeer, dat via onderaardse stromen vanaf het vaste land gevoed wordt. De steenvlaktes zijn onder andere vanwege de droogte en het vrij spel van de wind slechts spaarzaam begroeid. Lavendel, tijm en een eenzame orchidee bepalen het beeld. Hier en daar is wat licht bos van Steeneiken en dennen, vooral langs de kust. Schapen kunnen in dit desolate, maar indrukwekkende landschap blijkbaar nog voldoende te vreten vinden. De Vale Gieren hebben hier de belangrijke taak dode schapen op te ruimen.

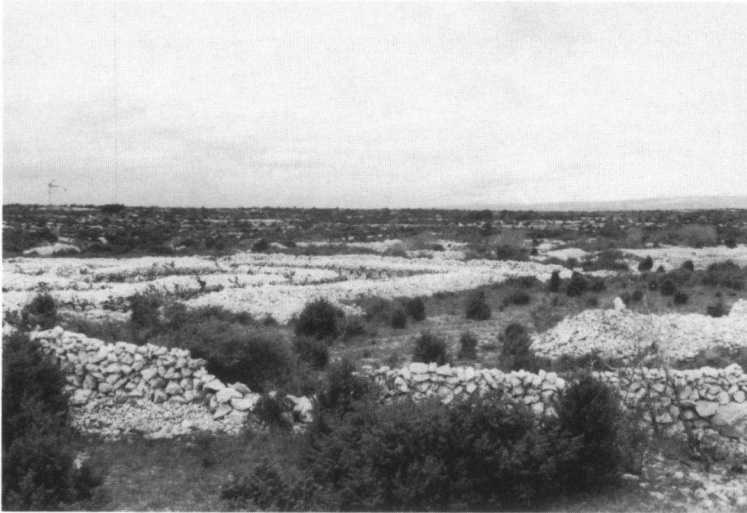

Foto: Het betreffende landschap in Kroatië in voorjaar 1997 (Yvonne Dekker). *Landscape of Croatia*.

De situatie van de Vale Gier in Kroatië

De Vale Gier is in Kroatië met uitsterven bedreigd. In 1996 waren er tussen 120 en 150 paren aanwezig in het gehele land. Hiervan leeft het grootste deel op Cres. Verder komen nog kolonies voor in het op het vasteland gelegen Nationaal Park Paklenica en op enkele zuidelijk gelegen eilanden. Onderzoek wees uit, dat de dieren hier broeden op rotswanden met een gemiddelde afstand tussen de nesten van 35 m. Bij zwerftochten op zoek naar voedsel kunnen de dieren meer dan 60 km van de horst afdwalen (Mebs T. 1989. Roofvogels van Europa. Thieme, Baarn). De overheid doet op Cres haar best om de oude traditie in ere te houden. Dit houdt onder meer in dat de verweving tussen extensieve schapenhouderij en Vale Gieren wordt gestimuleerd. Het behoud van de Vale Gieren op Cres kan namelijk niet anders dan door ook hun voedselbron in stand te houden. Men tracht verder een milieuvriendelijk beheer van het eiland van de grond te krijgen, door zich sterk te richten op 'ecotoerisme' en ander vormen van ecologische invulling van het gebruik van eiland. Een voorbeeld daarvan is het instellen van een speciaal dolfinnenreservaat -het enige in Europa- voor de kust van Cres en Losinj om de kolonie van 150 Dolfinnen te beschermen (Willkommen in Kroatië nummer 1, maart 1997).

De Vale Gier terug

Momenteel komen er nog ongeveer 4000 broedparen van de Vale gier voor in Europa. Hiervan broedt 75% in Spanje. Elders is de soort zeer schaars geworden. In Europa zijn

diverse projecten gaande die de lokale bescherming of herintroductie van de Vale Gier tot doel hebben. Het herintroductieproject in de Cevennen, waar de Vale Gier na jaren van actie definitief terug is, is een goed voorbeeld van een succesvol project. Ook elders, zoals in de Alpen, is men bezig de Vale Gier terug te brengen. Het behoud van belangrijke bronpopulaties zoals op Cres, door de belangrijkste basis voor het voortbestaan, de extensieve schapenhouderij, te stimuleren is uiteraard te prefereren boven herintroductie waar dan ook. Vale Gieren zijn in staat om grote afstanden af te leggen. Zo overzomeren ongepaarde jonge vogels uit de Balkan al sinds mensenheugnis in de Alpen, onder andere in het Raurisdal (Oostenrijk). Door ook elders te werken aan het herstel van de voedselsituatie, kan het voor de Vale Gier aantrekkelijk worden zich vanuit bronpopulaties weer in deze gebieden te vestigen. Aan de overkant van de Adriatische zee, in Midden- en Zuid-Italië, waar de Vale Gier al even lang weg is, zijn de condities voor terugkeer aan het verbeteren. Door de instelling van vier vrijwel aaneengesloten nationale parken is er een beschermde oppervlakte ontstaan van meer dan 300.000 ha. De Appenijnenwolf, -beer en -gems zijn al duidelijk toegenomen. Daarnaast is de Lynx spontaan teruggekeerd en zijn ook vier Jakhalzen gesignaleerd. Steenarend en Slechtvalk doen het hier goed, het wachten is nu op de Vale Gier. Schapen zijn er genoeg.

Nooit meer weg

Kroatië is voor natuurliefhebbers een schitterend vakantieland. Wij waren getuige van een dagelijks terugkerende Hop, die voedsel zocht bijna onder onze caravan. Verder zagen we luidruchtige, langszeilende Bijeneters, veel fouragerende Kleine Zilverreigers en uiterst talrijke Grauwe Klauwieren. Het land is rijk aan nationale parken, zowel op de eilanden als op het vaste land. Meer dan duizend eilanden met diepblauw, helder water in eenzame met witte kalksteen omzoomde baaien liggen voor de langgerekte kust. Als ik een gier was wilde ik hier nooit meer weg...

Adres: Mortonhof 42, 7908 AP Hoogeveen.

